

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

DOI: 10.33402/up.2024-17-301-302

Ольга КРОВИЦЬКА

*кандидат філологічних наук
старший науковий співробітник
відділу української мови*

Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6707-5539>

e-mail: sadovyi7@gmail.com

[Рец.]: У ФОКУСІ – ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА СЯНІЧЧИНИ

[на кн.]: Стежками предків: Сяніцький повіт. Львів:

Видавництво «Укрпол», 2021. 296 с.

Українці люблять подорожувати, а особливо, якщо мандрівки пов'язані з родинними переказами, з бувальщинами – тоді відкривається забутий світ, який відображається у старих фотографіях (що збереглися у внуків, правнуків), у піснях (передовсім у колядках і щедрівках), у прислів'ях і приказках. І власне завдяки цьому існують традиції, а також формується етнокультурна свідомість, яка у багатьох випадках (чи ситуаціях) сприяє накопиченню історичної пам'яті у сучасних і майбутніх поколіннях.

Нещодавно побачив світ красназвичий путівник «Стежками предків: Сяніцький повіт», який у дуже привабливій формі показує минуле і сучасне української культурної спадщини Сяніччини, яка зараз знаходиться на території Польщі. Видання підготували члени громадської організації «Вирій», яка виникла у 2014 р. у Львові. Фондаторами та справжніми активістами вивчення і збереження історії та культури українських етнічних земель стали учасники Міжнародного табору-експедиції «Вирій», що організовується на теренах Закарпаття від 2009 р. Завдяки їхньому ентузіазмові і невпинному «руху уперед» вдалося опублікувати перший путівник, присвячений культурній спадщині Любачівщини (2019).

Доречно, що молоді українці, які з різних причин пов'язані з нашим сусідом – Польщею, зуміли у сучасному форматі відобразити історію та культуру, мистецький світ українців Сяніцького повіту. Це видання вийшло друком завдяки фінансовій підтримці Українського культурного фонду, що зрештою приємно, оскільки не призначене для продажу і поширюється безкоштовно.



Коротко про саме видання: оформлено по-сучасному; тексти – в одному стилі (відомості про розташування населених пунктів, про особливості статусу адміністративного устрою, про населення, короткі відомості про історію села, про церкву, освіту, громадські інституції, про сучасний стан цвинтарів). У виданні подано нариси сіл, які перестали існувати після депортації 1940-х років: Завадка Морохівська, Хотінь, Суковате, Кам'янки, Лупків, Щербанівка, Бальниця, Манів, Прелуки, Душатин, Явірник. Зацікавлять читача також біографії відомих постатей Сяніччини: єпископа Йосафата Коциловського, популяризатора вишивки Дмитра Блажейовського, сотника Української повстанської армії (УПА) Мартина Мізерного, художника Лева Геца, мовознавця і дипломата Теодозія Старака, музейника Александра Рибіцького, вченого-нафтохіміка Казимира Патриляка, письменника Франца Коковського, громадського діяча Пантелеймона Шпильки та ін. Змістовною є також бібліографія проблеми.

Для істориків гуманітарних наук, українознавців, очевидно буде корисна мало-відома інформація про унікальні факти, які вкотре акцентують на спільній етнічній історії регіонів України. Бо ж де були українці, вони залишають свої сліди. У мистецтві, у пісні, у скульптурі. Зокрема, польські краєзнавці стверджують, що саме будівництво Лупківського тунелю так вразило Івана Франка, що він написав вірш «Каменярі». Сам І. Франко писав про це так: «В основі сеї теми лежали конкретні враження робітників, що товкли каміння на дорозі, і оповідання про пробивання залізничного тунелю в Карпатах біля Дуклі». На стелі захристії зображено хрест із рослинним орнаментом, у який органічно вплетено 4 тризуби. У 2016 р. у Заршині виявлено скарб доби бронзи – набір коштовного мідного посуду з ручками. Вироби були оздоблені гравіруванням. Цю рідкісну для території Польщі знахідку (для того часу було відомо 5 подібних відкриттів) передано в Історичний музей у Сяноці.

У мене є деякі зауваження щодо фотографій: с. 38 – могла бути крашою; с. 86 – так само. Однак ці мої суб'єктивні думки аж ніяк не применшують втілення Вашого задуму.

Хочу подякувати всім, хто приклав своє серце і душу для підготовки й публікації цього видання: авторам ідеї – Христині Дубницькій, Роману Страхалюку, Станіславові Клосовському; координаторові проєкту «Стежками предків» – Роману Страхалюку; авторам текстів – Ользі Свідзинській, Тарасові Радю, Іванові Патриляку, Альоні Тронь, Ользі Соляр, Михайлові Скопу; редакторам – Тарасові Радю та Романові Страхалюку; літературним редакторам – Олександрі Куценко та Маргариті Жуйковій; коректорів – Лідії Чир; авторів обкладинки – Станіславові Клосовському; авторам фотоматеріалів – Тарасові Гакавчину та Юрію Преподобному. Вважаю, що такі науково-інформаційні проєкти щодо інших теренів пограниччя необхідно продовжити.